

Laiholan talo

Jos Puistolaa tarkastellaan etelästä, Suurmetsäntieltä käsin, huomio kiintyy helposti isohkoon keltaiseksi maalattuun rakennukseen, joka seisoo yksinään metsän reunassa. Sillä on tietysti silläkin oma historiansa.

Tapaninkylässä oli isonjaon aikaan 1777 kaksitoista taloa, joille maanmittari jaon yhteydessä antoi rekisterinumerot yhdestä kahteentoista. Ykköstalo oli nimeltään Immus taikka Innus, minkä nimistöntutkijat selittävät siten, että joku varhaisista asujista oli ollut nimeltään Ingemund. Myöhempi nimi oli sen mukaan lyhentymä omistusmuodosta Ingemunds.

Isännän toivomuksesta isoajakoa tekevä maanmittari jakoi ykköstalon heti kahtia. Kun Innuksen manttaaliluku oli ollut puoli, jaon tuloksena syntyneiden puolikkaiden manttaaliluku oli ¼. Toinen puolikkaista halottiin taas vuonna 1829, jolloin syntyi jälleen kaksi tilaa, joiden kummankin manttaaliluku oli 1/8. Toinen tämän jaon tuloksena syntyneistä tiloista – neljäsosa alkuperäisestä Innuksen tilasta - sai heti nimen Träsvedja ja toinen neljännes aikanaan nimen Solbacka.

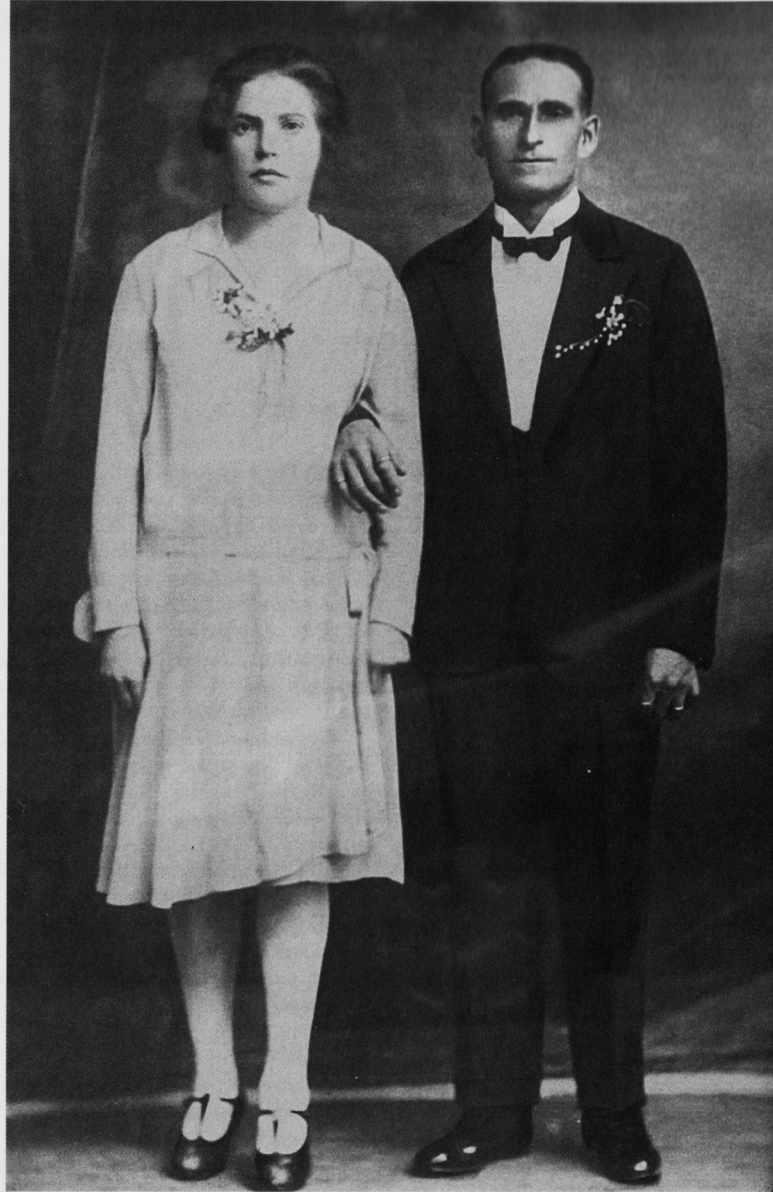
Joukko Helsingin herroja perusti 6.12.1906 yhtiön, jonka nimenä oli Ab Parkstad -Vanda - Puistokylä Oy. Tarkoituksena oli toteuttaa pohjoisen pääradan varressa upouutta kaupunkisuunnittelua, luoda tänne englantilaismallinen puutarhakaupunki. Tätä varten tarvittiin iso, yhtenäinen maa-alue, joka hankittiin ostamalla kaksi suurtilaa, Tapaninkylän ja Malminkylän kartanot.

Niihin kuuluivat melkein kaikki Tapaninkylän talot ja lisäksi pari Malminkylän taloa, yhteensä 1225 hehtaaria maata pohjoisen pääradan itä- ja länsipuolelta. Tapaninkylän taloista jäivät tämän järjestelyn ulkopuolelle kakkostalo Backas, joka valtion virkatalona ei ollut ostettavissa, sekä puolet ykköstalo Innuksesta. Träsvedjaa ja Solbackaa ei ollut koskaan pystytty yhdistämään kartanoihin, vaan ne olivat jääneet pienviljelijäin käsiin.

Träsvedjasta oli viime vaiheessa tullut kauppatalo, jonka palaset siirtyivät nopeassa tahdissa omistajalta toiselle. Pomologi Björn Lindberg oli viljellyt yhdellä palstalla omenaa (1898-1906), Solhems Blomsterhandel Ab arvatenkin kukkia (1906-1909). Tilanomistaja V.T. Hamnerin oli huutanut tämän palasen konkurssipesästä 1909 mutta oli menettänyt sen jo 1911, jolloin se taas oli myyty pakkohuutokaupalla. Uusi omistaja oli Turun Osakepankki, joka kokosi käsiinsä Träsvedjan tilan muitakin osia. Sille kysymys oli vain sijoituksesta, joten se ryhtyi aikaa hukkaamatta palstoittamaan maita ja kaupittelemaan palasia halukkaille.

Maatila syntyy

Axel Torsten Palander, Porissa syntynyt meijeristi, ilmaantui Puistolan historiaan vuonna 1912. Hän oli toiminut nuorena miehenä 1879-1882 Irjanteen kartanon kirjanpitäjänä Perttelissä ja kartanoon perustetun meijerikoulun opettajana. Oltuaan koko ikänsä tekemisissä maidonjalostuksen kanssa hän oli lopuksi päättänyt hankkia ihan omaakin maata. Joulukuussa 1912 hän osti

Astuttuaan 30.9.1928 aviosäätyyn Edvard ja Elsa Laihola kävivät valokuvassa. Naisen juhla-asu oli lyhentynyt ja ulottui enää vähän polven alapuolelle. Miehen asuun kuului vielä kovitettu pystykaulus.

Laiholan talon länsipäädyssä on valoisa lasikuisti, jossa viihtyvät perinteiset koristekasvit. Lähellä sijainnutta Malmin lentokenttää pommitettiin jatkosodan aikana, mutta talo säästyi osumilta. Yksi pommiputosi helmikuussa 1944 niin lähelle, että kuistin ikkunat särkyivät.

kuudella tuhannella markalla Turun Osakepankilta palasen Träsvedjan tilasta, suunnilleen viiden hehtaarin palstan, jolla oli nimenä Gubbäng, Ukonniitty. Pian hänelle tarjoutui otollinen tilaisuus laajentaa viljelyksiään suunnilleen kahdella hehtaarilla. Vantaan puistokaupunkiyhtiön luottomaanmittari Oskar Immell palstoitti näet kesällä 1913 yhtiölle kuuluneen Åsmuksen tilan maita, jotka rajoittuivat sopivasti Ukonniittyyn. Yhtiön tapana oli myydä maitaan kymmenen vuoden maksujalla siten, että aluksi tehtiin vain vuokrasopimus, joka lopuksi korvattiin kauppakirjalla. Palander vuokrasi yhtiöltä palstat Å 167, Å 168 ja Å 169. Maksettuaan kaikki kymmenen vähittäismaksuerää ja korot, yhteensä 12.378 mk, Palander sai nämä Åsmuksen tilasta lohkaistut palstat helmikuussa 1925 omistukseensa.

Maailmansodan aikana inflaatio nosti kaikki hinnat taivasiin, ja kun Palander vuonna 1920 taas osti Turun Osakepankilta runsaan viiden hehtaarin palasen Träsvedjan tilasta, hän joutui maksamaan siitä

12.000 markkaa. Kysymys oli tällä kertaa metsäpalstasta Vanhan Porvoontien itäpuolella nykyisen Jakomäen suunnalla. Palanderin rahat riittivät hankintaan, kun pankki myönsi hänelle kymmenen vuoden maksuajan vaatien maksamattomalle summalle kuuden prosentin vuotuisen koron.

Näin oli vähän kerrassaan syntynyt oikea maatila, joka koostui kahdesta isohkosta ja neljästä pienestä maapalasta ja jonka pinta-ala lähenteli kolmeatoista hehtaaria. Kun Puistolan hiekkatiet nimettiin, asuinrakennus ja karjasuojat sijaitsivat aluksi osoitteessa Haahkantie 18 ja sitten osoitteessa Maamiehentie 18, joita nykypäivällä vastaa osoite Maamiehenpolku 32.

Palander harjoitti tilalla maanviljelystä ja karjanhoitoa. Ehdittyään eläkeikään hän möi vappuna 1928 maat pojalleen Knut Herman Palanderille 60.000:llä markalla, pidättäen itselleen ja vaimolleen oikeuden asua talossa elämänsä loppuun. Syystä tai toisesta suunnitelmat muuttuivat, ehkäpä maanviljely ei poikaa kiinnostanut. Van-

Nykyiset asukkaat ovat sisustaneet talon ajan henkeen sopivilla kalusteilla. Yläkerran oleskelunurkkaus.

Näkymä yläkerrasta. Oikealla ruokailutila ja peränurkassa nahan ompeluun soveltuva lujatekoinen ompelukone, jollaisia suutarit käyttivät.

Päärakennuksen betoniporras on ajan patinoima, mutta siitä erottuu vielä talon valmistumisvuosi 1932.

hukset luopuivat korvausta vastaan asunotedusta, ja Knut Herman möi marraskuussa 1929 tilan rakennuksineen autonkuljettaja Edvard Mikael Laiholalle ja hänen vaimolleen Elsa Katariinalle 78.000:n markan hinnasta.

Edvard ja Elsa

Äskettäin avioituneella pariskunnalla oli melkoinen ikäero, sillä Edvard oli syntynyt Mietoisissa vuonna 1883 ja Elsa Lopella 1903. Edvardin sukunimi oli alun perin ollut Lindvall, joka sitten oli suomennettu Laiholaksi. Hän oli muuttanut Helsinkiin jo nuorena ja oli aluksi elättänyt itsensä kirvesmiehenä kaupungin lukemattomilla rakennustyömailla. Kun autot 1920-luvulla yleistyivät, hän oli vaihtanut alaa ja ryhtynyt autonkuljettajaksi. Tässä toimessa Edvard oli niin etevä, että menestyi kilpa-ajoissakin.

Monitaitoinen mies pystyi melkein mihin tahansa ja rakensi talonsakin itse. Uusi päärakennus valmistui jo vuonna 1932; tämä vuosiluku on vielä luettavissa betonista va-

letuissa porrasaskelmissa. Tilavassa, lautarakenteisessa talossa on taitekatto, kuten maailmansotien välillä pystytetyissä Puistolan rakennuksissa usein. Ensi vaiheessa valmistui asuttavaan kuntoon alakerta. Mutta taitekaton ansiosta ullakolle mahtui melkein samankokoinen huoneisto, joka viimeisteltiin sinne 1940-luvulla ja helpotti osaltaan silloista asuntopulaa. Yläkerrassa pidettiin pitkään vuokralaisia. Kertojamme Laila Hiltunen (s. Laihola) muistaa, kuinka eräs vuokralaisista hankki elantonsa pitämällä luonnonparantolaa taikka kylpylää.

Ukonniityn vanha päärakennus, jossa Palanderin perhe oli asustanut, purettiin aikanaan. Ulkorakennus, joka käsitti navetan, tallin ja puimalan, tuhoutui äskettäin tulipalossa. Maamiehenpolun varressa ollut puuvaja purettiin, ja tontilla ovat nyttemmin jäljellä vain Edvard Laiholan omin käsin rakentama päärakennus sekä sauna.

Emäntä Elsa Laihola oli kasvanut loppilaisella maatilalla ja hallitsi sen takia maaja karjatalouden salat. Hänen kuollessaan

vuonna 1934 perheeseen oli ehtinyt syntyä kaksi lasta. Isäntä puolestaan menehtyi vuonna 1944, mutta seuraava polvi jatkoi viljelyä ja karjataloutta aina 1970-luvulle saakka. Tilukset antoivat mahdollisuuden viiden lehmän ja yhden hevosen pitämiseen. Peltoilta korjattiin syksyisin heinä-, kaura- ja perunasato. Vanhempi väki muistaa vielä, kuinka Laiholan navetasta kuului lehmien ammuntaa ja kuinka naapurit hakivat talosta tinkimaitoa ja perunoita.

Maatalouden murros johti lopuksi koko maassa pientilojen kuolemaan. Laiholassa viljely vaikeutui tuntuvasti, kun kaupunki

rakensii tilusten poikki Suurmetsäntien ja pääviemäriin. Karjanpidosta luovuttiin, kun kaupungin vaatimukset tekivät sen mahdottomaksi ja pitkään palvellut karjakko tuli eläkeikään. Suurin osa maista on nyttemmin myyty, ja perikunnan hallussa on enää päärakennus ja parisen hehtaaria maata. Alue on vuonna 1946 toteutetun suuren alueliitoksen seurauksena rakennuskiellossa. Asemakaava puuttuu, eikä sitä ole luvassa ennen kuin kaupunki on saanut omistukseensa koko maapohjan. Taloa asuvat vuokralaiset.

Juhani Piilonen

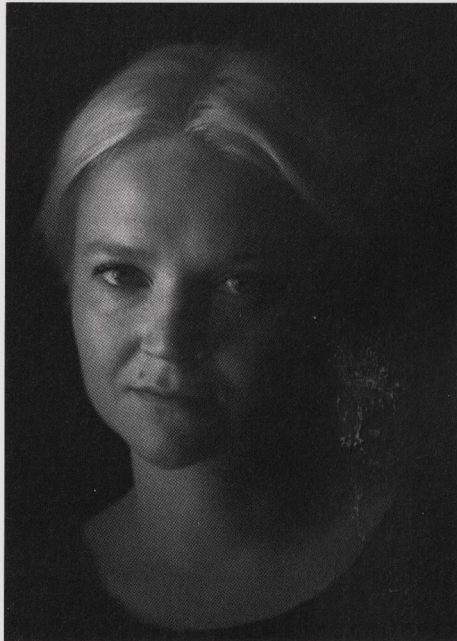
Ilkka Uotila

Muistona aikanaan harjoitetusta maa- ja karjataloudesta Laiholan tontilla seisoi vielä äskettäin ulkorakennus, joka käsitti navetan, tallin ja puimalan. Kohta sen jälkeen kun tämä valokuva oli otettu se syttyi 25.4.2014 tuntemattomasta syystä tuleen ja tuhoutui.

Laiholan taiteilijatalon nuori emäntä

Pia Kousan albumi

Laiholan talon tšehovilaisessa pysähtyneessä idyllissä asuu puolisonsa jalkinesuunnittelija **Joonas Ojalehdon** ja useiden kissojen kanssa kuvataiteilija **Pia Kousa**. Osaa talosta asustaa myös taideopiskelija.

Pia Kousa muutti miehensä kanssa vuokralle Laiholan taloon kahdeksan vuotta sitten. He ovat vähitellen kohentaneet paikkoja kunnioittaen talon alkuperäistä henkeä. Myös kalustus noudattaa samaa harkittua linjaa.

Pia Kousa on syntynyt Pertunmaalla vuonna 1977. Hän on opiskellut Lahden taideinstituutissa, valmistunut taiteen maisteriksi Kuvataideakatemiasta sekä suorittanut pedagogisia opintoja. Hänen teoksiaan on ollut esillä useissa koti- ja ulkomaisissa yksityis- ja yhteisnäyttelyissä. Merkittävä tapaus hänen taiteilijaurallaan oli voitto nuorten kuvataiteilijoiden kilpailussa vuonna 2013 Taidekeskus Salmelassa Mäntyharjulla. Sen tuloksena hän sai töitään vuoden 2014 arvostettuun Salmelan kesänäyttelyyn.

Pia Kousa on toiminut opetustehtävissä eri taideoppilaitoksissa ja työskentelee nykyään tuntiopettajana Pekka Halosen akatemiassa Tuusulassa.

Kousan teokset perustuvat valokuvapohjaisen tekniikan käyttöön. Niille on usein ominaista levollinen sadun- tai unenomaisen tunnelma sekä kolmiulotteisuuden iluusio.

Ilkka Uotila